

పాత బ్రిడ్జిమీంచి ట్రయినేదో కూత వేసుకుంటూ పోతోంది. కోటిలింగాలరే వు పుష్కరాల కోసం ముస్తాబు చేసుకుంటోంది. తొమ్మిది గంటలకే ఎండ నెత్తి మాడుస్తోంది.

సువాసినీ పూజ

కె.వరలక్ష్మి

పొద్దున్నగా నీళ్లలో దిగిన పిల్లలు ఇంకా ఈతలు కొడుతూనే వున్నారు. ఒకటో ఇద్దరో ఇంక చాలనుకుని ఒడ్డుకొచ్చినా, అష్టదశదే వేడెక్కుతున్న ఇనకలో నాలుగడుగులు నడిచి, మెట్ల అంచుల వరకూ వచ్చాక మనసు మార్చుకుని వెనక్కి పరుగెట్టి, మళ్ళీ నీళ్లలో దుముకుతున్నారు. గోదావరి తల్లి ఒడిలో ఎంత ఆడుకున్నా తనివి తీరడం లేదు వాళ్లకి.

రావి చెట్టుమీది కాకులు వుండుండి అరుస్తున్నై. ఒడ్డున ఎవరిదో పిండప్రదాన కార్యక్రమం జరుగుతోంది. ఎవ్వడు పిలుస్తారా అని ఎదురుచూస్తున్నట్టు వాటి అరుపుల్లో ఆత్రుత ధ్వనిస్తోంది.

ఇంకా ఎవరైనా వస్తారేమోనని ఆకతో కొంతా, ఇరుకు గర్భగుడిలో ఉక్కపోత భరించలేక కొంతా మాటిమాటికీ మండపంలోకొచ్చి తడి తుండు

గుడ్డతో చంకలోనూ, వీపుమీదా తుడుచుకుని మళ్ళీ లోపలికి పోతున్నాడు పూజారి కుర్రాడు. ఉదయం గుడి తలుపు తెరవడానికి గోదాట్లో మునిగే ముందు సగం కాల్యుకుని దాచుకున్న చార్మినార్ సిగరెట్టు పీక చెట్టు తొర్రలోంచి తొంగి చూస్తూ, వాడి పళ్లని జివ్వుమనిపిస్తోంది. ఆ విషయం మరచిపోదానికన్నట్టు ఇటు తిరిగి, చెంబు పక్కన పెట్టుకుని మెట్లమీద ఒంటరిగా కూర్చున్న పాట్టి జోగయ్య పంతుల్ని పలకరించేడు. "ఏం మావా! ఏవిటి సంగతి? ఈ వేళ గిరాకీలేం తగలేదా?" జోగయ్య వీడి పలకరింతకి ఓసారి పల్లికిలించి, లేచి నిలబడి బద్ధకంగా ఒళ్ళు విరుచుకున్నాడు. చెంబుతీసి పదిలంగా చంకలో పెట్టుకుని కాళ్ళిద్దరుకుంటూ నడిచొచ్చి గుడి మండపంలోని స్తంభానికానుకుని మళ్ళీ చతికిలబడ్డాడు.

"ఈ రేపు మొత్తం నారాయణ గుత్తకుచే సుకున్నాడు కదా, ఆయనుండగా మనకేం వస్తాయిలే గిరాకీలు!" బద్ధకంగా అవులిస్తూ నోటి ముందు నాలుగైదు చిటికెలేసుకున్నాడు.

"ఇందాకణ్ణుంచి చూస్తున్నాన్నీవాలకం, ఏవిటొక్క లెక్కన అవులిస్తున్నావ్? రాత్రి సెకండ్ పో సినీమాగాని వెళ్లావా?" అడిగేడు పూజారి కుర్రాడు, కుతూహలంగా జోగయ్య ముఖంలోకి చూస్తూ. ముందే చేత్తో పట్టుకున్న నాలుగరటి పళ్ళా జోగయ్య చేతిలో పెట్టేడు.

జోగయ్య అప్పటికప్పుడే అరటిపండు ఒల్చుకుని తినడానికుద్దమిస్తూ "అవున్నా కుర్రాడా" అని ఊరుకున్నాడు.

"మరి చెప్పలేదేం, ఏం సినీమా అదీ, ఎలా వుందీ? మరేం లేదు, బావుంటే వేనూ వెళ్ళామని.

23-8-91 ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి

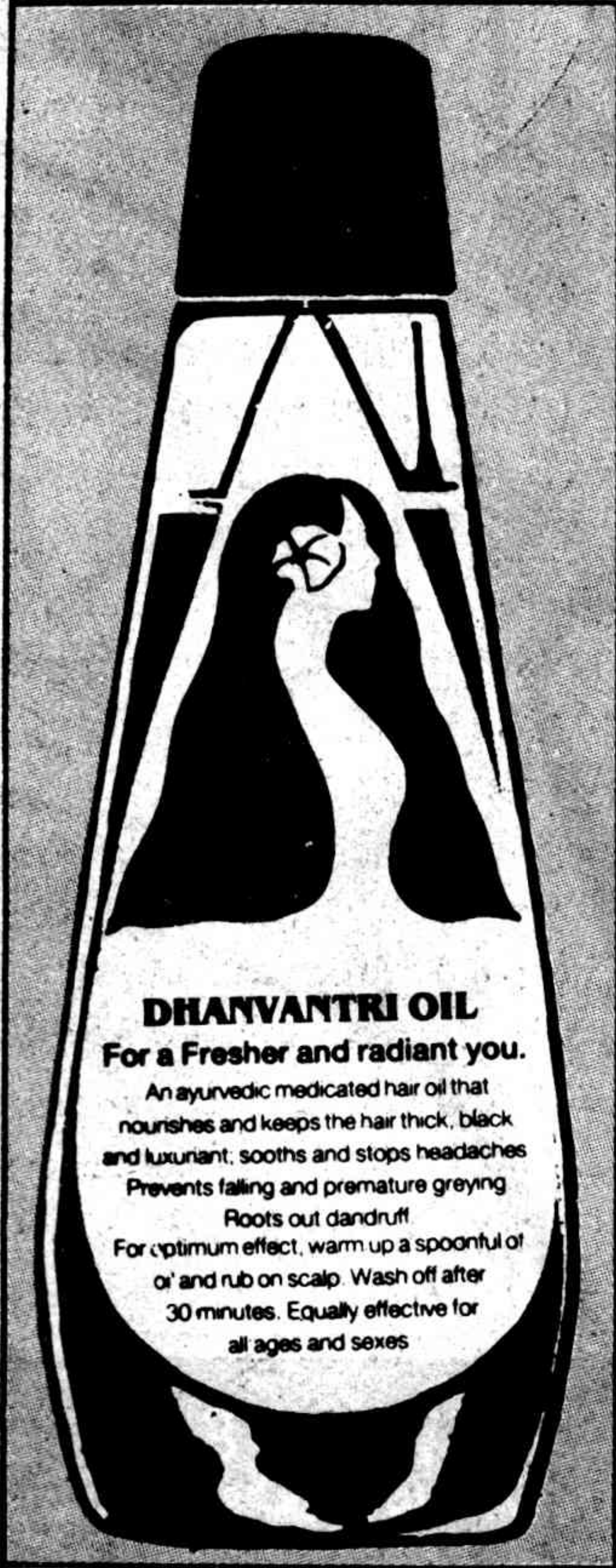
స్వచ్ఛమైన ఆయుర్వేదిక్

ధన్వంత్రీ

ఆయిల్

హెయిర్ ట్రానిక్

కేరళ నుండి నాణ్యమైన ఉత్పత్తి

DHANWANTRI OIL
For a Fresher and radiant you.
An ayurvedic medicated hair oil that nourishes and keeps the hair thick, black and luxuriant. Soothes and stops headaches. Prevents falling and premature greying. Roots out dandruff.
For optimum effect, warm up a spoonful of oil and rub on scalp. Wash off after 30 minutes. Equally effective for all ages and sexes.

మీ ఆహ్లాదమైన తాజాదనము కొరకు ఆయుర్వేద మందులతో తయారైన కేశ నూనె జుట్టు ఆరోగ్యంగా, ఒత్తుగా, మృదువుగా, సల్లగా పెరిగేందుకు సహకరిస్తుంది మరియు తల వొప్పల నుండి ఉపశమనం, జుట్టు తెల్లబడడాన్ని, రాలిపోవడాన్ని అరికడుతుంది. ముందును పారద్రోలుతుంది. అన్ని వయస్సుల వారికి మరియు అందరికీ ఉపయోగపడేది.

ఆంధ్రప్రదేశ్, నందికొండ తాలూకా

తమాజ మార్కెటింగ్

పకిందూరు
ఫోన్: 834506

తయారు చేయువారు:

P & N Co.

ప.వి. నం.1886,
ఫోన్ -682017 కేరళ

KANARA/H/91

ఇంకెవరూ వచ్చేలా లేరు, గుడికి తాళం పెట్టే స్త్రీను. ఇవ్వడమే ఇంటికి పోయి ఏం చేస్తాను? నూనె చూసుకుని పోతాను" కార్యకారణాల వివరణతో ప్రవాహంలా ముంచేసాడు కుర్రాడు జోగయ్యని.

ఆఖరి అరటిపండు గుటకేసే కార్యక్రమంలో చేతులు తివ్వుతూ "ఎంత బావుందో చెప్పలేను. అదే వత్తి ఆ పిల్లా... అదే హీరోయిను పిల్లా.. బలే రంజుగా వుందిలే" అన్నాడు జోగయ్య చూపుడు వేలా బొటన వేలా కలిపి ఆ రంజును అభినయించి,

"అవునట, అందరూ అంటున్నారు, కాని చిరంజీవిగాడుంటే ఇంకా గొప్పగా ఉణ్ణు" అన్నాడు కుర్రాడు "వాడేసే స్టైప్ వేరులే"

"అహహ, అదేం లేదురోయ్, చిరంజీవి స్టైప్ మరపించేసిందనుకో సగం సగం బట్టలేసుకున్న ఆ పిల్లా. అసలా పిల్ల తెరమీద కనపడమే చాలు, యాక్షనెవడు చూస్తాడూ! పేరేంటోగానీ.. శ్రీదేవిని మించి పోయిందోరే, కొబ్బరి ముక్కలా వుంది పిల్లా. అవునూ, కొబ్బరి ముక్కంటే గుర్తొచ్చింది, రెండు కొబ్బరి చెక్కలివ్వరాదూ, మీ అత్తయ్య మామిడికాయేసి పచ్చడి చేస్తానంది.. ఆ రుచిని తల్చుకుని నోట్లోకొచ్చిన నీళ్లని చప్పరించాడు జోగయ్య.

ఎక్కడన్నా బావకాని వంగతోటకాడ కాదన్నట్టు మొహం పెట్టి చుట్టుకున్న లేచిపోయాడు వూజారి కుర్రాడు- "అది కుదర్తులే, మా నాన్న తిడతాడు" అన్నాడు.

మందపం మెట్లకి వెనకవైపు కూర్చున్న రాజేశ్వరమ్మకి వద్దనుకున్నా ఈ సంభాషణంతా చెవుల్లో దూరుతోంది. పిండప్రదానం చేయిస్తున్న నారాయణ పంతులు కోసం నిరీక్షిస్తోందావిడ.

"ఈ నారాయణ పంతులు ఓ పట్టాన తెవల్గుడు. వీలైనంత ఆలస్యం చేసి అవతలివాళ్ల దగ్గర డబ్బులు బాగానే గుంజుతాడు. సువాసినీ వూజు చేయించుకునే వాళ్లు ఒక్క క్షణం ఆలస్యంగా వచ్చేరు కానీ, లేకపోతే ముందీ కార్యక్రమం ముగియాల్సిందే! ఈసరికి తను లాంచీలో వుండాల్సిన మాట!"

బొబ్బరంక నించి అవసరమైన రోజు పొద్దున్నే లాంచీలో ఇవతలొడ్డుకి వచ్చి పదకొండూ ఆ ప్రాంతానికంతా తిరిగి లాంచీ ఎక్కుతుంది రాజేశ్వరి. ఎందుకో ఆ తతంగం అంతా ముగిసేవరకూ పచ్చి గంగ కూడా ముట్టుబుది కాదామెకి. ఈ వేళ పొద్దున్న తను బయలుదేరే వేళకి పెద్ద పిల్లాడు తప్ప మిగిలిన వాళ్లంతా నిద్రట్లో వున్నారు. తొంద

రగా వచ్చేస్తానని చెప్పి వచ్చింది. రాత్రి బియ్యం లేక అన్నం వండలేదు, ఏ ఉప్పానో తాళింపు వేదామంటే కనీసం గుప్పెడు నూకలు కూడా లేక పోయాయి. ఇంత వయసొచ్చి తనకే నీరసంతో శోషించినట్టుంది. ఇంక, నోరులేని కుర్ర వెళ్లవలు ఎంతగా ఎదురుచూస్తున్నారో తన కోసం, తను పట్టుకెళ్ల బియ్యం కోసం.

ఈ రోజే తంతంతా ముగిసి తను వెళ్లలేనీకి ఎలా లేదన్నా ఒంటిగంటో, రెండో అయ్యేలా వుంది.

రాజేశ్వరి కళ్లలో మూడేళ్ల చంటాడు మెదిలాడు. పెద్ద పిల్లలకి అలవాటే, ఏ గోదావరి నీళ్ల కడుపులో నింపుకుని ముణగదీసుకు పడుకోవడం చంటివేధవ చేసే ఆగం అంతా ఇంతా కాదు, పాపం! వాడు మాత్రం ఏం చేస్తాడు? ఆకలి వాణ్ణిలా ఏడిపిస్తుంది.

అన్ని సదుపాయాలూ వున్న ఈ రోజుల్లో కూడా నలుగుర్ని కనడం ఎంత పొరపాటో అని రాజేశ్వరి అనుకోని రోజుండదు. పెద్దాడి తర్వాత ఇద్దరూ ఆడపిల్లలే వుట్టడంతో "ఇంకోసారి చూద్దాం, మగ పిల్లాడు వుడతాడేమో" అన్నాడు భర్త జగన్నాథ శాస్త్రి. "ఆడపిల్లే వుడితేనో" అన్న రాజేశ్వరితో "పుట్టనీ, చెట్టుకు కాయ బరువా!" అని కూడా అన్నాడు. అతను కోరుకున్న రెండో కొడుకు వుట్టేడు కానీ, ఆ కబురు వినకుండానే జగన్నాథం మాయమైపోయేడు.

అతనున్నన్నాళ్లూ రాజేశ్వరి ఇల్లు కదిలి ఎరగదు.

రోజూ లాంచీలో గోదావరి దాటి, ఈశ్వరాలయంలో అర్చనలూ-అభిషేకాలూ, రాజమండ్రిలో పారోహిత్యాలూ చేసి బాగానే సంపాదించేవాడు జగన్నాథం. తాంబూలం కూడా వేసుకునే అలవాటు లేని వాడవడం వల్ల సంపాదించిన డబ్బులు జాగ్రత్తగా భార్యకి తెచ్చి ఇచ్చేవాడు.

బొబ్బరంకలో గోదావరి ఒడ్డునే వాళ్లకున్నది పూరిపాకే అయినా, సాయంకాలాలు భర్తతో, పిల్లల్లో వాకిట్లో చాప పరుచుకుని కూర్చుంటే దేవలోకంలో సేవోసనం ఎక్కినంత గొప్ప అనుభూతి కలిగేది. ఇంటి చుట్టూ విరగకాసిన కూరగాయలూ, గుత్తులు గుత్తులుగా వూసిన పూలమొక్కలూ చూస్తూ తన జీవితానికేంకేం అక్కరలేదు అనుకునేది రాజేశ్వరి. ఆ కాయలకీ, పూలకీ, తమకీ జీవశక్తి నిచ్చిన గోదావరి మాతని రోజూ బిందెతో నీళ్లకోసం వెళ్లినప్పుడు చారెడు పసుపూ, చిటికెడు కుంకుమతో వూజించి, ఆ పసుపు కాళ్లకీ, ఆ కుంకుమ నుదుటికీ వూసుకుని, బిందెతో నీళ్లు ముంచుకుని తిరిగిచ్చేది.

కొరమాండల్ సిమెంట్, తిమిటిడ్ వారి భీమ సిమెంట్

23-00-01

“బాగానే వున్నావు అమ్మవారిలా” అని నవ్వే వాడు జగన్నాథం.

నిజానికి అద్దంలో చూసుకోవాలంటే భయం రాజేశ్వరికి. తనెంత అందవికారంగా వుంటుందో తనకీ తెలుసు. ముసలి తండ్రికి వండిపెట్టి యవ్వ నవు రోజుల్లో నీళ్లకోసం వెళ్లివచ్చడం నిశ్చలంగా వున్న గోదావరి చెలమలో తన మొహాన్ని చూసు కుని కంటనీరు పెట్టుకునేది రాజేశ్వరి. పెద్ద పెద్ద బండ పెదవులూ, చట్టముక్కూ, చీపి కళ్లూ, నల్ల జీడిగింజలాంటి శరీర ఛాయా, తన రూపం తనకే అనన్యం కలిగించేది. కాని, వెనకా ముందూ ఎవరూ లేని జగన్నాథానికి తను నచ్చిందనీ, అతను తనని పెళ్లి చేసుకుంటా డనీ తెలిసినవ్వడం రాజేశ్వరిలో ఏ భావాలూ ఉరక లేవాయో చెప్పడం కష్టం. తన తండ్రి రాసిచ్చిన ఆ పూరి గుడిసె కోసమూ, చారెడు మడిచెక్క కోసమూ అతను తనని పెళ్లాడేదని అనుకోవడం అమెకే మాత్రం నచ్చని విషయం. పచ్చని దబ్బు పండు చాయలో, కోటిరేసిన ముక్కుతో జగ న్నాథం నవమన్నుడుడల్లే కనించేవాడామెకీ. పెద్దాడి దంతా తండ్రి పోలిక, మూడోపిల్ల పోలిక తండ్రి దైనా రంగు తనది. ఇక పెద్ద పిల్లా, చిన్నాడూ అచ్చు గుడినట్టు తన పోలికే.

“రాజేశ్వరమ్మగారూ! పంతులుగారు పిలుస్తు న్నారు” భుజం పట్టుకుని కుదుపుతోందోకావడం. ఎవ్వడు మాగన్నుగా నిద్ర పట్టిందో తెలీనే లేదు రాజేశ్వరికి. చెట్టుకిందున్న చేటలూ వగైరా సరంజానూ నంతా ఎవ్వడు గోదావరి ఒడ్డుకి చేరవేసారో గమ నించనే లేదు.

“రాజేశ్వరి! చచ్చన గోదాల్లో ఓ మునుగు మునిగి రా, చాలా అలస్యం అయిపోయిందిప్ప టికే” అంటున్నాడు నారాయణగారు హడావుడి పడుతూ. రాజేశ్వరి తత్తరపడుతూ లేచి వెళ్లి గోదాల్లో మునిగి తడిబట్టతో నచ్చి అప్పటికే అక్కడ వేసి వున్న కొత్త పీటమీద కూర్చుంది.

పదకొండు రోజుల క్రితం ఈ లోకం విడిచి వెళ్లి పోయిన ఓ పెద్దింటి ముత్తెడువ పేరుతో సువాసినీ కార్యం జరుగుతోందక్కడ.

ఒక పెద్దామె ముందుకొచ్చి పల్లెలో కలిపి పెట్టిన పసుపును రాజేశ్వరి ఒంటికంతా వూసింది. మొహానికీ, కాళ్ళకీ మరింత దట్టంగా పట్టించింది. నాలుగు వేళ్లతో చారెడు కుంకుమ తీసి నుదుటి మీద మెత్తింది. రెండు చేతులకీ నిండుగా రంగు రంగుల గాజులు తొడిగింది. ఒళ్లో ఓ కొత్త చేట నుంచి దాన్లో బియ్యం పోసి, ఆపైన కొత్త చీర, రవిక, కొబ్బరిబొండాం, అరటిపళ్లూ, చిన్న అద్దం వగైరాలు పెట్టింది. రెండు తమలపాకులు ఓ పక్కన పెట్టి, పసుపుతో గౌరమ్మను ప్రతిష్ఠించి, ఆ ఆకుల్లో బంగారు మంగళనూత్రం, నల్లనూ

నలూ, వెండి మట్టలూ, నూటపదహారు రూపా యలూ పెట్టించాడు నారాయణగారు. చచ్చిపో యిన వునిస్త్రీ స్థానంలో రాజేశ్వరిని పేరంటా లుగా కూర్చోబెట్టి సువాసినీ పూజ జరిపిస్తున్నాడా యన.

దూరంగా గోదావరిమీద పాపికొండలవైపు తర లిపోతున్న పడవని నిర్దిష్టంగా చూస్తూ కూర్చుంది రాజేశ్వరి. అనుకోకుండా తలదించి చేటలోకి చూడబోయిన ఆమెకి ఆ చౌకబారు అద్దంలో తనని రెండు ముఖాలు కనించి కొద్దిగా ఒళ్లు జల దరించింది. ఆ పసుపు కుంకాల పూతలో తను నిజంగానే అమ్మవారల్లే వున్నట్టుంది.

ఆమె చూపులు అన్నిట్నీ చీల్చుకుని చేటలో అడుగునున్న బియ్యం మీదికి పోయాయి. రెండు శేర్లుండవచ్చు. రెండ్రోజులు తిండికోసం వెతుక్కో నక్కర్లేదు. తాంబూలంలోవేసి తనకియ్యడు నారా యణగారు. అంతా ముగిసేక వెళ్లేముందు అక్క డికి వచ్చిన ఆదాళ్లంతా తన కాళ్లకీ నమస్కరించి తృణమోపణమో చేతిలో పెడతారు. అద్దప్పం బావుంటే ఒకోసారి పదోపాతికో ముట్టిన రోజులు న్నాయి. అవతలివాళ్లు అంతగా లేనివాళ్ళే తనకి అన్నీ గిసిగిసి ఇస్తారు. నారాయణగారి తాంబూ లంలో కూడా అయిదో పదో పెడతారు. చీరబ దులు రవిక గుడ్డతోనే సరిపెట్టుకోవాలి.

ఇంకా నయం! ఈ మాత్రానికైనా తను నోచు కుంది.

భర్త కనించకుండా పోయిన కొత్తల్లో తనూ పిల్లలూ గోదాల్లో దిగడం తప్ప మరో మార్గం లేద నుకుంది.

గోదావరికి వరదొచ్చి లాంచీలు నడవక తనూ పిల్లలూ పస్తులుండాలొచ్చినవ్వడల్లా కోపంతో గోదా వరిని తిట్టిపోస్తుంది రాజేశ్వరి. తమ జీవితాన్నిలా ప్రశ్న పట్టించింది ఈ ముదనవ్వపు గోదారే అను కుంటుంది. వరద తగ్గి ఎప్పట్లా ఆయ్యాక చెంపలు వేసుకుని తనని తనే తిట్టుకుంటుంది. ఈ గోదా వరి తల్లే లేకపోయింటే తనగతీ, పిల్లల గతీ ఏమై వుండేది?

గోదావరికి వరదొచ్చిన రోజే జగన్నాథం మాయ మైపోయాడు. వరద తగ్గేక వస్తాడు లెమ్మనుకుని ఎప్పట్లాగే నిశ్చింతగానే వుంది తను. వరద తగ్గి రెండు రోజులైంది, మూడు రోజులైంది.

జాడే లేదు. అతన్ని వెతుక్కుంటూ పిల్లల్ని నోచు కుని గోదావరి ఇవతలికి వచ్చింది తను. అన్ని రేవుల్లోనూ, అన్ని ఆలయాల్లోనూ వెతికింది. పురో హితులందర్నీ తన భర్త గురించి వాకబు చేసింది, లాభం లేకపోయింది. ఎవరూ ఏ మాత్రం ఆచూకీ చెప్పలేకపోయారు.

కాళ్లరిగేలా తిరిగి తిరిగి ఇంటికి చేరుకుని వాళ్లకింత అన్నం వార్చిపెట్టి, పిల్లల్ని రెక్కలకింద

దాచుకున్న పక్షిలా పొదుపుకుని పడుకుంది. ఆ తాత్ర కంటిమీదికి కునుకే రాలేదు. ఒకవేళ... జగ న్నాథం.... నిండుగోదాల్లో ... భయంతో వణ కిపోయింది. ఆ మాటను అనుకోవడానికే భయ పడుతుంది తను. ఈ పసుపూ కుంకుమల్లేకపోతే ఈ మాత్రపు జీవనాధారం కూడా దొరికి వుండేది కాదు.

భర్తపోయినవాళ్లు సువాసినీ పూజకి అర్హులు కారు. తననీ, పిల్లల్ని చూసి పెద్దాయన నారాయణ శాస్త్రి జాలిపడి ఈ మాత్రమైనా ఆధారాన్ని చూపిం చబట్టి కాని.... లేకపోతే తనూ పిల్లలూ ఎవ్వడో గోదాల్లో....

మతాల గురించి, వాటి నియమాల గురించి, ఇవ్వివ్విదొస్తున్న స్త్రీ ఉద్యమాల గురించి రాజేశ్వ రికేం తెలీదు. దేశంలో ఎక్కడెం జరుగుతోందో అమెకక్కర్లేదు. గోదావరికటు బొబ్బరంకా, ఇటు రాజమండ్రి తప్ప మరో ప్రపంచం తెలీదు. నిరం తరం ఆమె మెదల్లి తొలిచేసే సమస్య ఒక్కటే- రేవు వునిస్త్రీ లెవరైనా చచ్చిపోతారా? తనకి పిలు పొస్తుందా? వాళ్ళ వాళ్ళు గోదావరి ఒడ్డునే సువా సినీ పూజ చేయిస్తారా? తనకి పిలుపొస్తుందా? పిలిచినా తనకీ పిలలకీ నాలుగురోజుల వరకైనా సరిపడా బియ్యం పోస్తారా వాయనంలో- కొత్తల్లో “అయ్యో నేనేమిటి ఇంత ఘోరంగా ఆలోచిస్తు న్నాను” అని చెంపలేసుకునేది. క్రమంగా అలవా టైపోయి “తప్పేముందిలే, ఎవరూ మాత్రం శాక్వ తంగా ఉట్టి కట్టుకుని ఊరేగుతారు?” అనుకుం టుంది.

పుణ్యాహవచనం ముగిసింది. ఓసారి గోదాల్లో మునిగి ఒంటికంటిన పసుపూ కుంకుమా శుభ్రంగా కడుక్కుంది. వాయనంలోని సామగ్రి నంతా జాగ్రత్తగా సంచితోకి వంపుకుంది రాజేశ్వరి. చిలకాకుపచ్చ రంగు కొత్త ముతక నేత చీరని చేతి లోకి తీసుకోగానే ఆమె ఆడ మనసు అల్లరిచే సింది. ఆ చీరనలాగే గుండెలకి హత్తుకుని సంచిని గోదారి మాత విగ్రహం పాదాల దగ్గర పెట్టి, మరుగు ప్రదేశంకేసి నడిచింది. చిరుగులుపడి వెలి పిపోయి బూడిద రంగులో వున్న ఒంటిమీది పాత చీరని విప్పేసి ఆదరాబాదరాగా కొత్త చీరని చుట్టబె ట్టుకుంది.

కొత్త చీర కట్టుకుని ఎన్నాలెందో!

ఎవరో బాగా వున్నవాళ్లు తప్ప ఇలా చీరలివ్వరు. ఇదివరకు రెండుసార్లు ఎవరో ఇచ్చిన చీరల్ని పెద్దా డికి జ్వరం వచ్చినవ్వడోసారీ, చంటాడికి వాతగుణం కనించినవ్వడోసారీ బొబ్బరంక పేరమ్మకి అమ్మే సింది.

తడి చీరని విప్పెయ్యగానే కొండంత బరువు దింపుకున్నట్టుయింది. రాజేశ్వరి బయలుదేరేసరికి రేవంతా నిర్మానుష్యంగా వుంది. కాషాయ బట్టలు కట్టుకున్న ఓ సాధువెవరో ఎక్కడో యాచించి

23-8-91 అంధ్రప్రదేశ్

తెచ్చుకున్న అన్నాన్ని కాబోలు ఆవురావురుసుని తింటున్నాడు మండపం మెట్ల మీద. బ్రిడ్జి ఆవతల రేవులోంచి బట్టలుతికి చవడు అయ్యై ద్ధంగా విసిస్తోంది. చెట్టు కొమ్మల్లో చేరిపోయిన కాకులు నిద్రలో జోగుతూ, మెలుకువొచ్చినవడల్లా 'కావు' మంటున్నాయి. సూర్యుడు నడినెత్తిన నిల బడి నివ్వులు చెరుగుతున్నాడు.

మెట్లక్కి గట్టు మీదికి వచ్చేసరికి ఒళ్ళు తూలి నట్టుంది. పొద్దుట్టుంచి పచ్చి మంచినీళ్ళయినా తాగలేదని గొర్తొచ్చింది.

ఇంచుమించు యాచన లాంటి నీచసీతికి ఆరి కంగా దిగజారిపోయినా, ఎక్కడా తిండికి కక్కుర్తి పడే అలవాటు మాత్రం కానందుకు సంతోషిస్తుంది రాజేశ్వరి. ఈ క్షణంలో మాత్రం అలాంటి సంతోషం లాంటదేం కలగలేదు.

గోదావరొడ్డునే లాంచీల రేవు వరకూ ఎంత దూరం నడవాలో తల్చుకుంటే గుండె గుభేలు మంది. వెనక్కెళ్ళి గోదారి నీళ్ళ నాలుగు దోసెళ్ళు దాగుదామా అంటే తిరిగి మెట్లన్నీ దిగే ఓపిక లేదు.

పైట చెంగు భుజాల మీది నుంచి నిండుగా కవ్వుకుని నడక మొదలుపెట్టింది రాజేశ్వరి. మార్కం దేశ్వరాలయం దగ్గరకొచ్చేసరికి గొంతెండిపోతు వ్వుట్టు తోచింది. ఆలయం లోపలికి నడిచి టోప్

విప్పి కదుపు నిండా నీళ్ళు తాగింది. ఎవరూ వచ్చే వేళ కాక గుడి కూడా నిశ్శబ్దంగా వుంది. చౌకీ దారు కాబోలు గోపురం నీడలో బల్లమీద పడి నిద్ర పోతూ గురక పెడుతున్నాడు.

లాంచీ అందుతుందో లేదోనని ఆత్రుత ఓ పక్క, పిల్లలు ఆకల్లో అలమటిస్తుంటారనే తొందరో పక్కా రాజేశ్వరిని తరుముతున్నాయి. ఇంకా నయం- లాంచీల వాల్లెవరూ తన దగ్గర డబ్బులు తీసుకోరు.

లాంచీలో ఓ మూలగా ఒదిగి కూర్చున్న రాజేశ్వరిని బొబ్బర్లంక చౌదరిగారు పలకరించాడు- "రాజేశ్వరమ్మా! పిల్లలు కులాసాగా వున్నారా" అంటూ.

ఎవ్వడూ మాట్లాడి ఎరగని చౌదరి అలా పలకరించేసరికి రాజేశ్వరి తబ్బిబ్బు పడింది. ఆమె సమాధానం చెప్పే లోపలే చౌదరి అందుకు న్నాడు- "మా పెద్దోణ్ణి ఏరే పెట్టిస్తున్నాం. కొంప. ఖాళీ చేస్తే అక్కడ మంచి బిల్డింగు కట్టుకుంటా డంటు అత్తోరిచ్చిన కట్టుంతో. ఆళ్ళ డబ్బూ, ఆల్లిష్టం. వద్దంటానికి మనవెవరం చెప్త" అంటున్నాడు.

రాజేశ్వరి నెలనెలాపోయింది. "ఏ కొంప మాట స్వయ్యగారూ మీరంటోంది?" అంది భయప డుతూ, మనసులో ఏదో కీడును శంకిస్తూ.

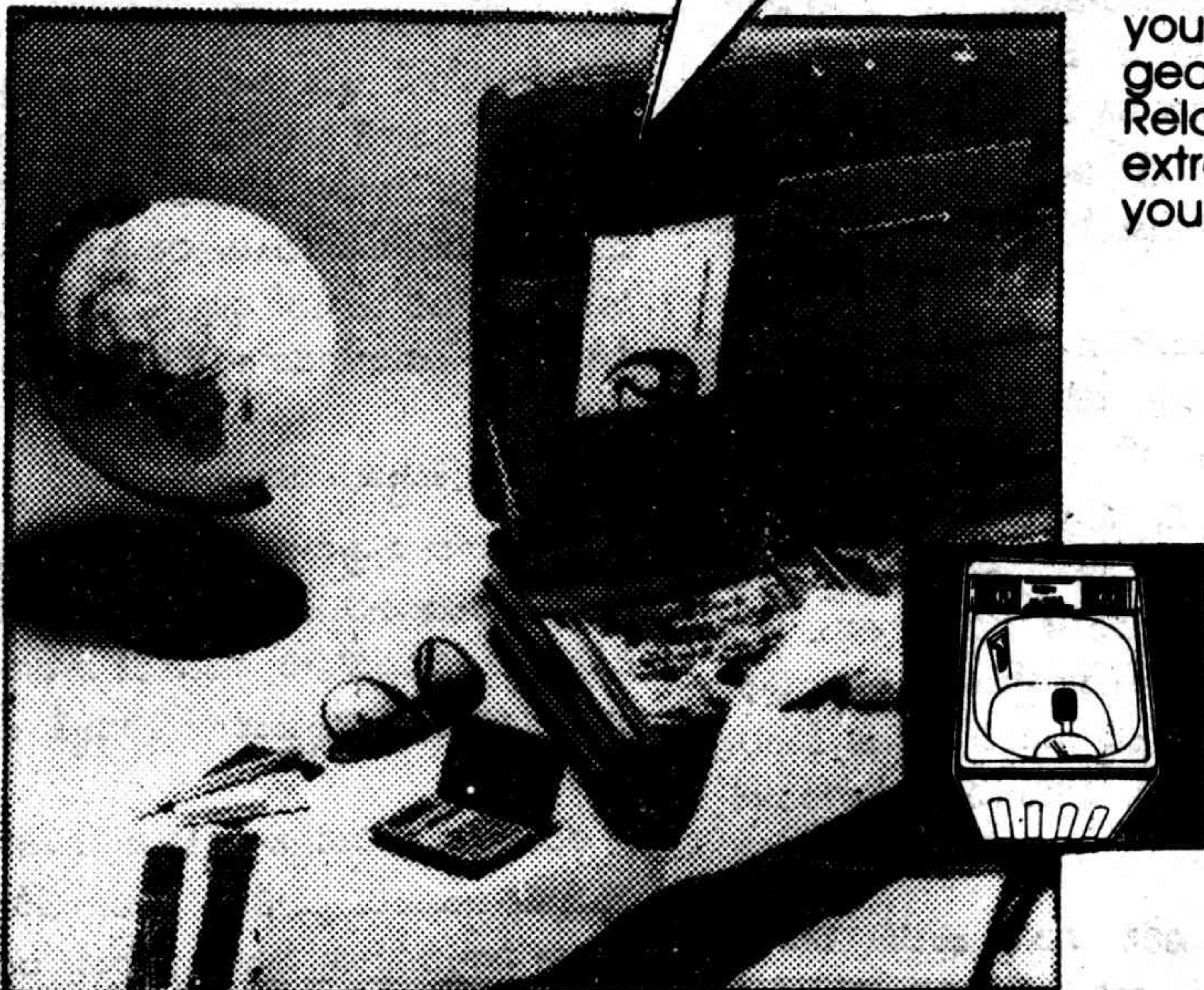
"ఇంకే కొంప మాటో అయితే నీకెందుకు చెప్తానమ్మా, మీ కొంప మాటే. నీకు తెలీదా ఏంటి అవ్వడే మూడేళ్ళు దాటిపోడంటే జగన్నా థం అమ్మేసి? మూడేళ్ళ క్రితం వచ్చిన వరదల ముందు చాలా అవసరంగా డబ్బు కావాలొచ్చిం దని తొందరపెట్టి, అప్పటికవ్వడు రిజిస్ట్రేషన్ కూడా జరిపించేశాడు. ఆ డబ్బుచ్చుకునే కదా అతను దేశాలట్టుకుపోయింది" అంటున్నాడు చౌదరి. ఆ తర్వాత ఆయనేం మాట్లాడేదో రాజేశ్వరి చెవుల కెక్కలేదు.

లాంచీలో వుండగానే జ్వరం పొంగుకుంటూ వచ్చింది. ఇంటికెలా వచ్చిపడిందో, పొయ్యంటించి కాసిని బియ్యం ఎలా పడేసిందో ఆమెకే తెలీదు. చాప మీద పడి నిద్రపోయింది. మధ్యలో ఎవ్వడో "అమ్మా, అన్నం వార్చేస్తానే, చింతపండు పచ్చడి కలుపుకుని మేం తింటున్నాం, సువ్వు రెండు ముద్దలు తినవే" అని పెద్దాడు అనడం మాత్రం గుర్తుంది.

మర్నాటికల్లా ఒంటమీద కుండల్లా పోసి పొంగు లోకి దించింది రాజేశ్వరికి. ఆ జ్వరం జ్వరం పది రోజులు కన్ను తెరవకుండా పడి వుంది.

జ్వరం తగ్గుముఖం పట్టి తెలివొచ్చాక- ఇంటి చాకిరీ అంతా చేస్తూ చెల్లెళ్ళనీ, తమ్ముళ్ళనీ సందరి

Relax. With built-in internationally acclaimed Japanese washing efficiency!

Relax. The washing machine with built-in internationally acclaimed Japanese washing efficiency. **Just** wash your dirtiest clothes in a Relax and see the difference. It's unique scrub-tum washing action dislodges every single particle of dirt. So what you ultimately see is sheer sparkle. And fabric that feels soft & fluffy. **Relax** is also extra gentle on your clothes. So you can trust your delicate chiffons & georgettes with it. **Made** from glossy fibreglass, Relax is leak, rust & shock proof. It's extraordinary washing efficiency also brings you over 70% in terms of detergent savings.

Relax
TROPICAL
WASHING MACHINE

Because your clothes deserve the best of wash...

స్తోన్న పెద్ద కొడుకుని చూసి కళ్ళలో నీళ్ళొచ్చాయి రాజేశ్వరికి.

రాజేశ్వరి పూర్తిగా కోలుకునేసరికి మరో పది రోజులు పట్టింది. ఇంట్లో అన్నీ ఎవ్వడో నిండు కున్నాయి. ఆ రోజు అనాలోచితంగా చిలకాకుపచ్చ చీర కట్టేసుకున్నందుకు తనని తనే తిట్టుకుంది రాజేశ్వరి. వారం క్రితం ఒకసారి ఆమె నోటి చివరి కొచ్చింది పెద్దాడిని నారాయణ గారింటకి వెళ్ళి కాసేని బియ్యం, పది రూపాయిలూ అన్నగా అడిగి తెమ్మనాలని. మళ్ళీ వెంటనే అలా అడగడం నీచంగా వుంటుందనీ, ఆయన క్షోభం వస్తే ఆ మాత్రం బతుకుతెరువుకి కూడా నీళ్ళొదులుకోవాలనీ ఆ ప్రయత్నం మానుకుంది.

చీకటితోనే కాస్త సున్నిపిండి నల్లుకుని తల మీంచి స్నానం చేసింది రాజేశ్వరి. చిలకపచ్చ చీరని ఉతికి ఆరబెట్టి ఎవటి చిరుగుల బూడిద రంగు చీరని కట్టుకుని పిల్లల్ని జాగ్రత్తని చెప్పి లాంచీ ఎక్కింది.

లాంచీ దిగి వుప్పురాల రేపు చేరుకునే సరికి ఎనిమిది గంటలు కావస్తోంది. ఆ రోజు శనివారం కావడం వల్లనే అక్కడంతా రద్దీగా వుంది. గుళ్ళో గంటలు గణగణా మోగుతున్నాయి. స్నానాలు చేసి పైకి వస్తున్నవాళ్ళు వస్తుండగా, దిగివాళ్ళు దిగుతున్నారు. అడవాళ్ళు కొందరు మెట్ల మీది గదుల్లోకి వెళ్లి పొడి చీరలు కట్టుకుంటున్నారు.

కొందరు మాత్రం ఒంటి కంటుకుపోయిన తడిచీరల్తోనే నీళ్ళొసుకుంటూ తపతపా గుడి చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేస్తున్నారు. అంత రద్దీ లోనూ పూజారి కుర్రాడు ఆ దృశ్యాల్ని దొంగ చూపులు చూస్తున్నాడు.

రాజేశ్వరి కళ్ళు నారాయణ పంతులు కోసం వెతుకుతున్నాయి. వెతికి వెతికి ఆమె చూపు లోదోట టక్కున అగిపోయాయి. అప్పడే మెట్లకా చివర గోదారొద్దన సువాసినీ పూజ జరిగిపో తోంది. కళ్ళు చికిలించి నిశితంగా పరిశీలించి చూసింది. తను కూర్చోవాల్సిన స్థానంలో ఎవరో కొత్తావిడ కూర్చుని పూజ జరిపించుకుంటోంది.

“అయ్యో.... అయ్యో...” అని గోల పెట్టింది రాజేశ్వరి అంతరాత్మ. తనింక రాదను కుని ఇంత పని చేసుంటాడు ఆ పంతులు. ఎంత పని జరిగిపోయిందీ గుండెలో రాయిపడినట్ట యింది. ఉక్రోశం ముంచుకొచ్చి ముక్కువుటాలది రేయి. కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిండుకొచ్చాయి. అడుగు తీసి అడుగెయ్య లేవంత భారంగా అనించింది శరీరం ఎలాగో తడబడుతూ అక్కడి వరకూ నడిచింది.

అక్కడ పూజ చేయిస్తున్నవాడు నారాయణ పంతులు కాదు, జోగయ్య పంతులు. పీట మీద కూర్చున్నది ముత్యయిదువ కాదు, మంచి పాంకంలో వున్న ఇరవై ఏళ్ళ లోపు పిల్ల. దానికి పెళ్ళయిందో లేదో కాని, రుజువు కోసం అన్నట్టు ఇంత లావు పసుపుత్రాడు మెళ్ళో వేసేసుకుంది. ఏ దిక్కులేని తనకి తప్పక ఈ అశుభ కార్యానికొడ బడి ప్రేతాత్మ స్థానంలో కూర్చుంటోంది, చూపు లకి చక్కని చుక్కల్లే వుంది. దీనికేం పొయ్యే కాలం? తను లేకపోవడం చూసి ఈ జోగయ్య గాదిదంతా చేసుంటాడు. ఏరగా బుర్రగా వున్న ఆడదాన్ని చూస్తే చాలు ఈ భీషణికి మతి పోతుంది. ఇదెవతో సమయం చూసి వీన్ని బాగానే బుట్టలో వేసుకుంది. ఆ నారాయణ పంతులే పూరో వెళ్ళా ఈ రేపులో పూజలన్నీ ఈ త్రాష్టుడికి అప్పగించినట్టు న్నాడు అనుకుంది.

అక్కడికి కొంత దూరంలో చెట్టు కింద సరం జామా అంతా సిద్ధంగా పెట్టుకుని మరో గుంపు కూర్చుని వున్నారు. వాళ్ళని చూస్తూనే ‘హమ్మయ్య’ అని నిట్టూర్చింది రాజేశ్వరి.

“ఫర్వాలేదు, లేచిన వేళ మంచిదే, ఇప్పటికీ ఏం మించిపోలేదు. పోవీలే వాల్లిచ్చే వాయనం ఆ పిల్లని తీసుకోనిచ్చి వీల్లిచ్చేది నేను తీసుకుంటాను” అను కుంది. అటు నడిచి వాళ్ళంతా కూర్చున్న చెట్టు క్రింద మరో పక్కగా కూర్చుంది.

“పాపం, నారాయణ పంతులు పోయాటగా ఈమధ్య” అంటోందో పెద్దావిడ ఇంకెవరితోనో. తుళ్ళి పడింది రాజేశ్వరి. “హరి భగవంతుడా ఎంత పని చేశావు” అనుకుంటుంటే దుఃఖం పొంగివచ్చింది. పైట చెంగుతో కళ్ళొత్తుకుంటూ అలా ఎంతసేపు కూర్చున్నా అవతల జోగయ్య నడి పిస్తున్న సువాసినీ పూజ ముగిసే విధం కన్నం చడం లేదు.

నిస్సత్తువతో నడుం పీక్కుపోతోంది. తల కింద చెయ్యి పెట్టుకుని అక్కడే అలా నడుం వాల్చింది రాజేశ్వరి. అంత సందట్లోనూ కలతనిద్ర పట్టిసింది ఆమెకి.

ఎవరో తట్టి లేపినట్టుగా చటుక్కున మెలుకువ వచ్చి తుళ్ళిపడి లేచికూర్చుంది.

జోగయ్య పంతులు ధ్వజస్తంభం వెనుక నిలబడి గబగబా బీడి దమ్ము లాగుతున్నాడు.

రెండవసారి సువాసినీ పూజకి అన్నీ సర్ది వున్నాయి. ఆ పిల్ల మళ్ళీ గోదాట్లో మునిగొచ్చి పీట మీద కూర్చోడానికి సిద్ధపడుతోంది.

ధ్వజస్తంభానికి ఇవతలివైపు నిలబడింది రాజేశ్వరి.

“అన్నగారూ” అందికాస్త గట్టిగానే. తుళ్ళిపడి చేతిలో బీడిని విసిరేశాడు జోగయ్య.

“అన్నగారూ, పిల్లలు కలదాన్ని, మరో దిక్కు దివాణం లేనిదాన్ని. మా నోటి కూడు పడగొట్టొద్దు” అంది చేతులు జోడించి దీనంగా.

కింది నుంచి మీది వరకూ రాజేశ్వరిని అసహనంగా చూశాడు జోగయ్య.

ఆ ముసలాడు నారాయణ పంతులు హయాంలో వాయనాలను ఈవిడే కదా అందుకునేది. ఏ అభ్యంగన స్నాన మంత్రమో చెప్పి పావలా, అర్థా సంపాదించడం తప్ప ఈవిడ కొచ్చినంత ఆదాయం కూడా తనకొచ్చేది కాదు.

“వీలుపడదు, దమయంతికి మాటిచ్చేశాను” అన్నాడు ముఖం తివ్వకుంటూ.

“అలా అంటే ఎలా బాబూ పిల్లలూ నేనూ ఆకలితో మాడి చచ్చిపోతాం” రాజేశ్వరి మాట విని చుకోకుండానే తుండు దులిపి భుజం మీద వేసు కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు జోగయ్య.

ప్రాణం హరించిపోయినట్టుయి జోగయ్య నిర్లక్ష్యానికి సిగ్గుతో సగం చచ్చిపోయి అక్కడే కూల బడి పోయింది రాజేశ్వరి. ఆమె కళ్ళ ముందు ఆకల్లో అలమటిస్తున్న నలుగురూ పిల్లలూ కనిపిస్తున్నారు. ఇకమీద ఆ నోరు లేని పసివాళ్ళవెలా పెంచాలి? ఎక్కడ తల దాచుకోవాలి?

అవతల జోగయ్య గొంతు పెంచి అవాహన మంత్రం పఠిస్తున్నాడు. మంత్రాలన్నీ బాగా చదివి చాలా గొప్పగా నడుపుతాడు కార్యక్రమం అనిపించుకోవాలని కాబోలు గంటలు గంటలు నడిపిస్తున్నాడు పూజని.

అంతా ముగిసేసరికి బాగా ఎండెక్కింది. చేటలోని వాయనంతో పాటు తన వంతు తాంబూలంలోని డబ్బుని కూడా ఆ పిల్ల సంచితోనే వేస్తూ కళ్ళు చికిలించి నవ్వుతున్నాడు జోగయ్య.

రాజేశ్వరి చిరిగిన చీరకొంగులో ఎవరో పదిపైసల నాణెం విసిరి ముందుకి నడిచేరు. తుళ్ళిపడింది రాజేశ్వరి. సిగ్గుతో చీరకొంగు నిండుగా కష్టకోడానికి ప్రయత్నిస్తూ అన్యమనస్కంగా లేచి నడక మొదలెట్టింది.

కొత్త బ్రిడ్జి మలుపు దగ్గర ఏదో కారు దూసుకుపోతూ చెవులు చిల్లు పడేలా వేసిన హారన్ కి ఉలిక్కిపడి పైకి చూసింది.

అక్కడ నిలబెట్టిన సినిమా హోర్డింగ్ మీద జున్ను ముక్కులాంటి పిల్లకత్తె అర్ధనగ్నంగా అందాల్ని ప్రదర్శిస్తూ నాలుక బయటపెట్టి వెక్కిరిస్తోంది.

ఎవర్నీ? ఈ లోకాన్నా? తనలాంటి నిర్యాగ్యుల్నా?

23-8-91 ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య పరిషత్తు

కోరమాండల్ సిమెంట్స్ లిమిటెడ్ వారి భీమ సిమెంట్